

«Як виникли Карпати»

Легенди України

Легенда «Як виникли Карпати»

Колись на іншій планеті була величезна рівнина, кінця-краю якій не було видно. Рівнина зеленіла шовковими травами, вічнозеленими смереками і ялинами, могутніми буками і яворами, берестами й тополями, долиною текли потічки та річки, багаті на псгругів та іншу дрібну й велику рибу.

Володарем долини був велетень на ймення Силун.

Коли йшов Силун, від його кроку земля здригалася.

Розповідають, що Силун добре розумівся на газдівстві. Мав безліч усякої худоби. Череди корів та волів, отари овець, табуни коней, стада буйволів та свиней паслися на толоках, бродили лісами. Тисячі качок та гусей плавали в ставках, багато курей кудкудакало на фермах.

Жив цей газда у прекрасному палаці: з білого мармуру, з високими шпилями, які

сягали аж до самих хмар. Палац був вибудований на груночку висипаному людськими руками. Було там стільки кімнат, що легко можна було заблудитися. А в помешканні - добра всякого! Вночі Силун спав у золотій колісці, вистеленій дорогими килимами. А в день звик відпочивати в сріберному кріслі.

На широкій долині слуги землю обробляли хліб вирощували, за худобою доглядали, птицю годували. Люди мучилися, від зорі до зорі працювали, багатство примножували та не собі, а Силунові.

Слуги і служниці жили не в палаці, а далеко від нього, в дерев'яних зрубах та землянках. Не хотів господар, щоб у світлицях смерділо гноєм чи людським потом.

Ні чоловіки, ні жінки, ні літні, ані молодь не сміли покидати маєток Силуна і йти собі шукати іншої роботи. Мусили жити і вмирати кріпаками.

Поміж цієї челяді жив хлопець на ймення Карпо Дніпровський, що прийшов сюди від берегів Дніпра. Він подався у мандри ще десятирічним хлопчиком: шукати щастя, бо батько помер, а мати жила бідно, і мусив їй чимось допомогти.

Служив Карпо рік, другий, п'ятий. Як і всі, косив траву, орав і сів пшеницю та жито, ячмінь і овес, збирав хліб. Не тільки за себе працював, а й іншим допомагав, бо жалів слабеньких.

Полюбили його всі слуги і служниці. За чесність, працюовитість, справедливість, Карпо ненавидів тих хто панові низько кланявся, до самих ніг нахилився. Тяжко йому було дивитись, Силун усе забирає, а народ голодує.

Коли Карпові сповнилося від роду двадцять літ, вирішив додому повертатись. Був певний, що за добру працю пан йому заплатить, і він, Карпо, повернеться до матері не з порожніми руками. І тільки про це тепер і думав. Усе міркував, як із паном поговорити про розрахунок.

Раз уночі він вийшов надвір освіжитися. Проходив коло наймитських хатинок і побачив раптом якусь тінь. Скоро впізнав Силуна. Той ішов подивитися, як худоба ночує, чи все впорядку. Карпо подумав, що саме час поговорити з паном. Коли Силун наблизився, Карпо дав про себе знати кашлем.

Чому ти тут, Карпе? - озвався Силун, упізнавши хлопця. - Чи не дівча виглядаєш? Не дівча, - відповідає Карпо, - а вас, світлий пане. Маю з вами поговорити. Служив я вам довго й чесно, та маю додому вертатися, аби матінку живою застати... Платню за службу хочу попросити.

Силун спочатку подумав, що слуга жартує, бо досі ніхто не наважувався на те, щоб проситися геть від нього. Та й платні ніхто не вимагав. Але Карпо й не думав відступати: - Я чесно служив, світлий пане, і моя робота, гадаю, щось коштує.

- Нікуди не підеш! - розізлився пан. - То вже я знаю, коли й куди мої слуги повинні ходити.

-Я піду, пане, - настоював Карпо. - Лише ще раз вам мушу сказати, що моя робота чогось коштує.

Це вже була нечувана зухвалість, якої пан простити не міг.

-Туди, під землю тебе відпущу ! - лютився він. - Там буде твоя платня.

Та хлопець не відступив ні на крок.

-За мою роботу, пане, прийдеться платити, - ще раз нагадав, ніби й не чув панської погрози. Ця відповідь ще гірше розізлила Силуна, скипів так, що аж очі кров'ю налились, а зрота вогонь сапнув. Схопив він Карпа своїми дужими руками, підняв і вдарив ним об землю. Ударив так, що аж яма зробилася.

Але слuzі нічого не осталося, звівся на ноги і відчув у собі непереможну силу, - то, мабуть, земляця йому подарувала за те, що робив на ній. Схопив Карпо Силуна, вдарив ним об землю, далі ще раз і ще раз, не витримала матінка-земляця тих ударів, розкололася. І опинився Силун у підземній печері, в яку гадав загнати непокірного слугу. Даремне він хотів вибратися на поверхню - земля закрилася, і не можна було знайти жодної щілинки. Тоді вдався Силун до своєї сили. Вдарив ногою у земну кору - вона вигнулася, та не відчинилася, вдарив другою - вигнулася ще більше, а відчинитися не хоче. Пробував головою пробивати, плечима витискати - марно, кулаками гатив - теж не допомогло. Але від його ударів на землі прерівній гора за горою робилася, і чим дужче кидав собою Силун-велетень, тим вищі гори піднімались навколо.

А найдужче бив собою там, де Гуцульщина, і там гори вигналися найвищі.

Уранці як прокинулись наймити і побачили, що сталося, дуже здивувались. Навколо - гори, а там, де був палац, нічого не лишилося, усе провалилося у прірву Раптом із-під землі вдарила вода, заповнила ту прірву. Чудувалися люди, а скоро зібралися на ту велику раду: як далі бути, як жити. Вирішили в цьому краї залишитися. Озеро назвали Синевирьським, бо було сине-сине, як небо. А горам на честь Карпа дали ймення Карпати.

Люди зажили по-новому. Одні залишились на рівнині, інші подалися в гори. Орали, сіяли, хліб вирощували, худобу доглядали. Навчилися ліси рубати хати будувати.

Кажуть, що Силун ще й тепер не стих під землю, пробує вирватися. Але вже не викидає гори, бо постарів і моці такої не має. То вже не вирватись йому на поверхню ніколи!

Додатково (аналіз, скорочено, характеристика героїв тощо): <https://>

dovidka.biz.ua/?s=%D1%8F%D0%BA+
%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0
% B A % D 0 % B B % D 0 % B 8 +
%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0
%B0%D1%82%D0%B8